

Examining the Conflict between the United States and the Russian Federation in the Ukrainian Crisis: A Strategic Cultural Perspective

Ghassem Rahimi Chesli¹ , Majid Rouhi Dehboneh^{2*} , Mahnaz Goodarzi³

- 1 Ph.D Student of International Relation, Islamic Azad University, Isfahan (Khorasgan) Branch, Isfahan, Iran. E-mail: Gh.Rahimi60@Gmail.Com
2. *Corresponding Author*, Assistant Professor of International Relations, Department of Political Science, Islamic Azad University, Rasht Branch, Rasht, Iran. E-mail: Majidroohi@iaurasht.ac.ir
3. Associate Profsoor of International Relation, Islamic Azad University, Isfahan (Khorasgan) Branch, Isfahan, Iran. E-mail: Mahnazgoodarzi60@Gmail.Com

Article Info

Article Type:

Reserch Article

Keywords:

Strategic Culture,
Ukrainian Crisis,
Russia,
United States,
Maximum-
Confrontation.

Article history:

Received July 22, 2023
Received in revised form
November 19, 2023
Accepted December 14,
2023
Published Online
December 20, 2023

ABSTRACT

This study has tried to answer the question of what effect the components of strategic culture have on the behavior patterns of Russian statesmen with a qualitative method and a descriptive-analytical approach. And the American in response to the crisis in Ukraine 2022? The hypothesis raised in front of the mentioned question points out that the conflict between the two countries in the Ukrainian scene can be considered strongly influenced by the cultural, value, geopolitical and historical foundations of the two countries, and based on this, war, resort to force, deterrence and strategy Meaning has been found. The findings of the research indicate that in the Ukraine crisis, the dream of great power and the return to the glory of the empire, geopolitical issues, negative attitude towards the intentions of rival activists, traditions related to the Orthodox Church and Russian nationalism, in contrast to the belief in the absolute power of the United States in the field of politics and International relations, and the continuation of the war until the unconditional surrender of the enemy have been placed

Cite this Article: Rahimichesli, G., Rouhi Dehboneh, M., & Goodarzi, M. (2023). Examining the Conflict between the United States and the Russian Federation in the Ukraine Crisis from the Window of Strategic Culture. *World Politics*, 12(3), 29-52.
doi: 10.22124/wp.2024.25438.3247

© Author(s)

Publisher: University of Guilan

DOI: 10.22124/wp.2024.26091.3283

1. Introduction

The relationship between Russia and the United States has witnessed numerous ups and downs since the end of the Cold War. Following nearly two decades of cooperation and partnership, Russia's invasion of Ukraine in 2014 and 2022 has transformed this cooperation into a full-fledged confrontation. Various theoretical discussions have emerged regarding this confrontation and its underlying reasons. One theory that can effectively explain this conflict is “strategic culture.” Based on this premise, this paper aims to address the question: How have the components of strategic culture influenced the behavioral patterns of Russian and American policymakers in response to the Ukrainian crisis of 2022? In response, it can be asserted that the confrontation between the two countries with regards to the Ukrainian crisis is strongly influenced by historical factors, geographical location, cultural factors and characteristics, religion, and the foundational values of both countries. In fact, both parties, based on cultural factors, individual narratives, and historical experiences, as well as geopolitical, ideological, and cultural considerations, have defined their thinking and actions regarding the use of force in the Ukraine conflict. They have adopted both hard and soft power options, sanctions, restoring transatlantic alliances, and deterrent strategies.

2. Theoretical Framework

Strategic culture entered the literature of politics and international relations in the 1980s as a subset of a broader political culture, referring to the attitudes of members of a specific society toward national security, the military as an institution, and resorting to force in international relations. According to researchers in this field, the unique culture and narrative of a nation, as well as historical considerations, are crucial and fundamental variables in a country's national security strategy and its approach to war. Each country, based on its historical experiences, beliefs, cultural factors, and geographical and material limitations, enters the arena of activism and warfare in international relations. In an article, Laurie Johnson argued that the reasons for the Peloponnesian War should be sought more in the differences in the national and individual personalities of their leaders than in material and power considerations. Jack Snyder, an analyst at the RAND Corporation, introduced the term “strategic culture” to the literature of international relations for the first time in 1977, defining it as ‘the sum of ideas, conditioned emotional responses, and patterns of habitual behavior that members of a national strategic community share.’ Colin Gray, in another definition, regarded strategic culture as modes of thought and action with respect to force, which derives from perception of the national historical experience, from aspirations for responsible behavior in the international arena. Strategic culture is often characterized by continuity and stability, although it can undergo minor changes in some periods. In the field of international relations theories, strategic culture has a closer affinity with the structuralist approach. In fact,

this theory bridges the gap between materialistic existentialist theories such as neorealism and idealistic theories such as constructivism. In essence, this paper focuses on the third generation of strategic culture studies, which considers the role of systemic variables alongside historical factors, their narratives from the past and present, historical experiences, and cultural and political factors in shaping the confrontation or cooperation between countries.

3. Methodology

This paper employs a qualitative methodology based on a descriptive-analytical approach. Based on the concept of strategic culture, an attempt has been made to elucidate the confrontation between Russia and the United States in the Ukraine crisis of 2022, using library sources, articles, as well as local and English analytical reports.

4. Discussion

The vision of great power and the return to the glory of the Russian Empire, fear of external threats, a geopolitically centered approach and a tendency towards traditional geopolitics, the preservation of territorial integrity and expansion of territory, defense of the country as a sacred and necessary matter, exceptionalism, and having a special and civilizational mission constitute some of the components and ideals that form Russia's strategic culture. In contrast, the important ideals of the United States' strategic culture include an absolute sense of power in politics and international relations, exceptionalism, special emphasis on the values of liberal democracy, the necessity of governing the world based on these values, and continuing war until unconditional surrender of the enemy. It is noteworthy that these specified components within the framework of strategic culture have significantly shaped the nature of the foreign policy of the mentioned countries during the Ukraine crisis in 2022.

5. Conclusion and Suggestions

Our analysis indicates that in the Ukraine crisis of 2022, Russia and the United States, based on their narratives and historical experiences, as well as geopolitical motivations and considerations, foundational values and norms, have justified war, the use of force, and deterrence. According to this, they have attributed significant meaning to the nature of the enemy and the threat it poses. Both sides have attempted to justify their invasion of Ukraine and confronting the invasion with a civilizational outlook and mission. Based on this, Russia's approach can be characterized as defensive, and the United States' approach can be labeled as aggressive. The United States has adopted a comprehensive strategy, including both hard and soft power, comprehensive sanctions, and deterrence, as well as the reconstruction of alliances and a strategy of attrition, within the framework of its containment policy towards

Russia. Russia too, inspired by its own strategic culture, has sought to justify its invasion of Ukraine. These strategic cultural components, characterized by a kind of continuity and stability, have led to a visible confrontation and a zero-sum game between the two parties in the Ukrainian crisis.

سیاست جهانی

شاپا چاپی: ۲۳۸۳-۰۱۳۳

شاپا الکترونیکی: ۲۵۳۸-۴۸۹۹

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

بررسی تقابل ایالات متحده و فدراسیون روسیه در بحران اوکراین

از دریچه فرهنگ راهبردی

قاسم رحیمی چسلی^۱، مجید روحی دهنه^۲ * مهناز گودرزی^۱

۱. دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران. رایانامه: Gh.Rahimi60@Gmail.Com

۲. نویسنده مسئول، استادیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رشت، رشت، ایران. رایانامه: Majidroohi@Iaurasht.Ac.Ir

۳. دانشیار روابط بین‌الملل، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران. رایانامه: Mahnazgoodarzi60@Gmail.Com

درباره مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	با توجه به اهمیت چگونگی کنشگری فدراسیون روسیه و ایالات متحده در بحران اوکراین و همچنین نتایج حاصل از آن، نگارندگان پژوهش حاضر کوشیده‌اند تا با روش کیفی و رویکردی توصیفی - تحلیلی، به این پرسش پاسخ گویند که مؤلفه‌های فرهنگ راهبردی چه تأثیری بر الگوهای رفتاری دولت‌مردان روس و آمریکایی در قبال بحران اوکراین ۲۰۲۲ داشته است؟ فرضیه‌ای که در مقابل پرسش مذکور مطرح شده ناظر بر آن است که تقابل دو کشور در صحنه اوکراین را می‌توان به شدت متأثر از مبانی فرهنگی، ارزشی، ژئوپلیتیکی و تاریخی دو کشور دانست و بر این اساس است که جنگ، توسل به زور، بازدارندگی و استراتژی معنا یافته است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است در بحران اوکراین رؤیای قدرت بزرگ و بازگشت به شکوه امپراتوری، مسائل ژئوپلیتیکی، نگرش منفی نسبت به نیات کنشگران رقیب، سنت‌های مربوط به کلیسای ارتدکس و ملی‌گرایی روسی، در مقابل باور به قدرت مطلق ایالات متحده در عرصه سیاست و روابط بین‌الملل، استثناگرایی، توجه ویژه به ارزش‌های لیبرال دموکراسی و ادامه جنگ تا تسلیم بی‌قید و شرط دشمن، قرار گرفته است. در قالب این مؤلفه‌ها، الگوی رفتاری هریک از طرفین به سمت الگوی تقابل حداکثری و بازی با حاصل جمع صفر کشیده شده است.
کلیدواژه‌ها: فرهنگ راهبردی، بحران اوکراین، روسیه، ایالات متحده، تقابل حداکثری.	
تاریخچه مقاله	
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۳۱	
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۸/۲۸	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۲۳	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۹/۲۹	

استناد به این مقاله: رحیمی چسلی، قاسم، روحی دهنه، مجید، & گودرزی، مهناز. (۱۴۰۲). بررسی تقابل ایالات متحده و فدراسیون روسیه

در بحران اوکراین از دریچه فرهنگ راهبردی. سیاست جهانی، ۱۲(۳)، ۲۹-۵۲. doi: 10.22124/wp.2024.25438.3247

© نویسنده(گان)

ناشر: دانشگاه گیلان

از سال ۲۰۱۴ میلادی به این سمت، تحولات اوکراین و مسائل مرتبط با آن مبدل به یکی از مؤلفه‌های مؤثر بر روابط فدراسیون روسیه و ایالات متحده شده است. با این حال، گذشت زمان نه تنها به حل بحران مذکور کمک نکرد، بلکه هم‌زمان با افزایش سطح مخاصمات ناشی از تهاجم فدراسیون روسیه به اوکراین در فوریه ۲۰۲۲ میلادی، روابط منفی واشنگتن و مسکو به نسبت گذشته تشدید شده است. در رابطه با چرایی تهاجم فدراسیون روسیه به اوکراین تحلیل‌های مختلفی صورت گرفته است. در همین رابطه برخی از اندیشمندان با تاسی از سخنان دولتمردان فدراسیون روسیه، موضوع نگرانی‌های امنیتی مسکو را مهم‌ترین دلیل آغاز جنگ اخیر اشاره کرده‌اند. به بیانی دقیق‌تر، می‌توان چنین اظهار داشت که تحرکات نظامی که از سوی مجموعه غرب در اروپای شرقی انجام شد، مقامات روس را نگران کرد و متعاقباً مسکو در صدد برآمد تا از طریق تهاجم پیش‌دستانه به دنبال رفع خطر کشورهای رقیب است. در سوی دیگر برخی از تحلیلگران اعتقادشان بر این است که فدراسیون روسیه به سبب توفیقات اقتصادی و دستاوردهای سیاسی - نظامی که طی سالیان اخیر در گرجستان و کریمه داشته است، نه تنها سودای تشکیل امپراتوری روسیه، بلکه آرمان دگردیسی در نظم بین‌الملل را نیز در سر می‌پروراند. در نقطه مقابل و با استناد به کنش‌های رفتاری ایالات متحده در طول دهه‌های اخیر، چنین اظهار شده است که واشنگتن، فدراسیون روسیه را در قامت یک قدرت بزرگ جهانی قبول ندارد و به همین سبب مداخله فعال خود در حوزه خارج نزدیک مسکو را امری لازم می‌داند. منبعث از انگاره مورد اشاره، ایالات متحده کشور اوکراین را به سبب هم‌جوار بودن با فدراسیون روسیه به‌مثابه بهترین گزینه ممکن می‌پندارد که از طریق آن بتواند در قالب شعارهایی همچون گسترش صلح، امنیت و دموکراسی برای کشورهای حوزه اروپای شرقی و بالکان موجبات گسترش ناتو به شرق و رساندن آن به مرزهای جغرافیایی فدراسیون روسیه، به اهداف خود در قبال مسکو جامه عمل بپوشاند. با عنایت به مطالب فوق‌الذکر می‌توان چنین اظهار داشت که فدراسیون روسیه و ایالات متحده از جمله کنشگرانی هستند که طی سالیان اخیر به‌منظور دستیابی، حفظ و ارتقای سطح نفوذ خود در حوزه‌های مختلف منطقه‌ای همچون اوکراین، مشغول کشاکش و تنازع هستند. نظر به شرایط پدیدار شده در پژوهش حاضر کوشش شده است تا با رویکردی توصیفی - تحلیلی به چرایی این پرسش پاسخ گویند که مؤلفه‌های فرهنگ راهبردی چه تأثیری بر الگوهای رفتاری دولتمردان روس و آمریکایی در قبال بحران اوکراین ۲۰۲۲ داشته است؟ فرضیه‌ای که در مقابل پرسش مذکور مطرح شده ناظر بر آن است که با توجه به اهداف و منافع متفاوتی که هریک از کشورهای

مورد اشاره در قالب فرهنگ راهبردی‌شان برای خود تعریف و طراحی کرده‌اند، در خلال بحران پدیدار شده شاهد آن هستیم که الگوی رفتاری هریک از طرفین به سمت الگوی تقابل حداکثری سوق یافته است.

۱. پیشینه تحقیق

در نگاهی کلی مهم‌ترین آثار پژوهشی نزدیک به موضوع مورد مذاقه را می‌توان به شرح ذیل بیان کرد: سلیمی و رحمتی پور (۲۰۱۴)، در مقاله «مطالعه مقایسه‌ای فرهنگ استراتژیک آمریکا و چین»، وجوه افتراق و اشتراک دو فرهنگ را تشریح و بر اساس آن فرهنگ راهبردی آمریکا را تهاجمی و نگرش راهبردی چین را تدافعی می‌نامند. کولایی و حسینی (۲۰۲۱)، در مقاله «بازخوانی نقش استثنائگرایی آمریکایی در شکست از سرگیری روابط آمریکا و روسیه»، استثنائگرایی آمریکایی و فهم فرهنگی و تاریخی اوپاما از این مفهوم را از جمله انگیزه‌ها و اقدامات آمریکا در قبال روسیه دانسته‌اند. زهرانی و شیراوند (۲۰۱۷)، در مقاله «بررسی تأثیر فرهنگ استراتژیک بر سیاست خارجی فدراسیون روسیه»، ضمن برشمردن مؤلفه‌های سازنده فرهنگ استراتژیک روسیه، تأثیر هریک از این مؤلفه‌ها را بر سیاست خارجی روسیه تحلیل و بر این اساس منطق دفاعی را به عنوان رویکرد روسیه در نظام بین‌الملل می‌دانند. در منابع خارجی، مانکوف^۱ (۲۰۲۲) در گزارشی با عنوان «جنگ روسیه در اوکراین: هویت، تاریخ و تعارض» مقوله عدم مشروعیت دولت اوکراین توسط ولادیمیر پوتین را از نقطه‌نظر تاریخی مورد بررسی قرار داده است. در همین رابطه وی چنین استدلال کرده است که پوتین هویت ملی اوکراین را به مثابه موضعی مصنوعی می‌پندارد که شکل‌گیری آن مرهون مداخلات خارجی بوده است. استون و گوئتز^۲ (۲۰۲۲) در مقاله «چرا روسیه به اوکراین حمله کرد: فرهنگ استراتژیک و روایت‌های افراطی» سعی کرده‌اند تا حمله روسیه به اوکراین را از دریچه فرهنگ راهبردی تبیین نمایند. آنها احساس عمیق آسیب‌پذیری به ویژه در قبال غرب و بعد احساس استحقاق موقعیت قدرت بزرگ را از مؤلفه‌های اصلی فرهنگ راهبردی روسیه برشمردند. به واسطه آن عمق استراتژیک و داشتن مناطق حائل و حق داشتن حوزه نفوذ برای خود در همسایگی را از اولویت‌های اصلی خود برشمارند. سیگانکوف^۳ (۲۰۲۲) در مقاله‌ای با عنوان «جنگ روسیه و اوکراین: چرا تندروها پیروز شدند؟» مدعی شده است که یکی از مهم‌ترین دلایل اختلاف

1. Mankov

2. Goetz and Staun

3. Sigankov

مسکو و غرب بر سر اوکراین، به موضوع نادیده انگاشتن منافع فدراسیون روسیه باز می‌گردد. وی معتقد است که به سبب تقارن ارزش‌های فرهنگی فدراسیون روسیه و مجموعه غرب، چالش در روابط فی‌مابین زمانی پدیدار شده است که ارزش‌های مدنظر مسکو نادیده انگاشته شد. در چنین شرایطی فدراسیون روسیه خواهد کوشید تا با رویکردی تهاجمی و ملی‌گرایانه شرایط موجود را مدیریت و مهندسی نماید. فلاکهارت و کوروستلوا^۱ (۲۰۲۲) در مقاله‌ای باعنوان «جنگ اوکراین: پوتین و جهان چند نظمی» چنین اظهار داشته‌اند تهاجم اخیر فدراسیون روسیه به اوکراین موجبات تغییر نظم کنونی جهانی و پیدایش یک نظم چندقطبی را فراهم آورده است. نکته قابل توجهی که نگارندگان مقاله بر آن تمرکز داشته‌اند این است که در نظم جدید، مهم‌ترین مؤلفه‌ای که ظهور و بروز قابل توجهی یافته است منازعه آمیز بودن فضای بین‌المللی است که این امر در مقابل جهان همکاری محور قرار دارد.

دیمیتری آدامسکی (۲۰۲۰)، در مقاله «تداوم در فرهنگ استراتژیک روسیه: مطالعه موردی کمپین مسکو در سوریه»، رفتار راهبردی عملیاتی روسیه در سوریه را برخاسته از ویژگی‌های فرهنگی چون خصوصیات کل‌نگر به استراتژی و عملیات، بی‌پروایی و گسست بین گفتار و کردار، ترکیبی از ملاحظات مسیحایی-عملی، یک سبک مدیریت راهبردی یکپارچه و در نهایت خلاقیت عملیاتی دانسته است. بررسی ادبیات و آثار موجود در منابع داخلی و خارجی حاکی از آن است که گرچه آثار متعددی در رابطه با بحران اوکراین و تقابل ایالات متحده و فدراسیون روسیه به رشته تحریر درآمده است، با این حال، نکته قابل توجهی که در این بین خودنمایی می‌کند آن است که تاکنون اثر جامع‌ومانع‌ی که نوع کنشگری فدراسیون روسیه و ایالات متحده در بحران اخیر اوکراین را از دریچه فرهنگ راهبردی مورد بررسی قرار داده باشد، وجود ندارد. به‌واقع نبود پژوهش مشابه در رابطه با موضوع مورد مذاقه را می‌توان به‌عنوان ادله‌ای متقن جهت نوآوری پژوهش حاضر مورد اشاره قرار داد.

۲. چارچوب نظری

همه نظریه‌هایی که در مورد فرهنگ اقامه شده‌اند این دیدگاه را می‌پذیرند که «ایده‌ها و باورهایی که در بستری اجتماعی شکل می‌گیرند و انتقال می‌یابند، رفتار آدمی را هدایت می‌کنند. فرهنگ به معنای دقیق کلمه متشکل از باورهایی در مورد شیوه‌هایی که جهان هست- از جمله در اساسی‌ترین سطح، باورهایی که هویت‌های فردی و گروه را تعریف می‌کنند- و ایده‌هایی در مورد شیوه‌هایی که جهان بایستی باشد،

^۱. Flockhart and Korostlova

است. فرهنگ سیاسی به عنوان باورها و ارزش‌های فرهنگی که به جهت‌گیری یک جامعه معین نسبت به سیاست شکل می‌دهند از دهه ۱۹۶۰ وارد ادبیات علم سیاست شد. از دهه ۱۹۸۰ میلادی ادبیات دیگری در خصوص فرهنگ سیاسی-نظامی و به عبارتی فرهنگ راهبردی وارد ادبیات سیاست و روابط بین‌الملل شد که به عنوان زیر مجموعه فرهنگ سیاسی بزرگتر به نحوه نگرش اعضای یک جامعه معین به امنیت ملی، ارتش به عنوان یک نهاد و توسل به زور در روابط بین‌الملل اشاره داشت (Berger, 1996: 93). در پی این عنوان شد که با فرهنگ استراتژیک به مثابه یک لنز تحلیلی می‌توان اقدامات نهفته یک دولت در بحران‌های بین‌المللی و اینکه انگیزه دولتها از اقدامات و واکنش‌ها در قبال رفتار بازیگران دیگر چیست را توضیح داد. به اعتقاد محققان این حوزه، فرهنگ و روایت خاص یک ملت، همچنین ملاحظات تاریخی در راهبرد امنیت ملی کشورها و همچنین در رویکرد آنها در قبال جنگ متغیری مهم و اساسی است و هر کشوری بنا بر تجربیات تاریخی، باورها، عوامل فرهنگی و محدودیت‌های جغرافیایی و مادی وارد عرصه کنش‌گری و جنگ در روابط بین‌الملل می‌شود (Al-Rodhan, 2015).

لوری جانسون^۱ در مقاله‌ای با عنوان «استفاده و سوء استفاده از توسل در روابط بین‌الملل»^۲ اشاره کرد که تفاوت‌های فرهنگی و سیاسی میان دولت-شهرهای یونان باستان برای توضیح الگوهای رفتاری تخصیص میان آنها مؤلفه بسیار مهمی است. وی در ادامه دلایل شروع جنگ میان آتن و اسپارت را بیشتر بر اساس تفاوت در شخصیت ملی و فردی رهبران آنها جستجو کرد تا ملاحظات مادی و قدرت (Johnson Bagby, 1994). گفته می‌شود که جک اسنایدر (1977)، تحلیل‌گر مؤسسه رند، در ۱۹۷۷ با تحلیل دکترین جنگ هسته‌ای شوروی، نخستین اندیشمندی هست که برای نخستین بار اصطلاح فرهنگ استراتژیک را وارد ادبیات روابط بین‌الملل کرده است. وی با استفاده از این مفهوم، به تفسیر استراتژی نظامی شوروی پرداخت و در مطالعات خود عنوان کرد که نمایش برتری نظامی شوروی در پیش‌دستی در استفاده از زور و نیروی خارجی، ریشه در تاریخ و کنترل استبدادی این رژیم دارد. اسنایدر همچنین فرهنگ استراتژیک را به صورت مجموعه‌ای از ایده‌ها، واکنش‌های احساسی و الگوهای رفتاری عادت‌ی دانست که اعضای جامعه استراتژیک در آن اشتراک دارند. کالین گری، در تعریف دیگری، فرهنگ استراتژیک را به عنوان شیوه تفکر و عمل در رابطه با زور دانست که از ادراک تجربیات تاریخی ملی و اشتیاق برای داشتن رفتاری مسئول در عرصه بین‌الملل ناشی می‌شود (Salimi and

1. Laurie M. Johnson

2. The Use and Abuse of Thucydides in International Relations

کری لانگهوست^۱ در تعریفی دیگر، فرهنگ استراتژیک را عبارت از چارچوبی متمایز از اعتقادات، نگرش‌ها و عملکردها در استفاده از زور که به تدریج و از طریق یک فرایند تاریخی منحصر به فرد و طولانی مدت درون یک ملت شکل گرفته و ملت مزبور حاملان آن هستند، تعریف می‌کند (Jameh, 2020: 58).

بعد از آن آلستر آیین جانستون^۲، ضمن تعریف و تقسیم‌بندی دقیق از فرهنگ استراتژیک، ادبیات مربوط به این حوزه را در سه نسل بیان کرد. وی که خود را نماینده نسل سوم معرفی می‌کند، فرهنگ استراتژیک را یک نظام منسجم از نمادها (یعنی اصول علی، زبان‌ها، قیاس‌ها و استعاره‌ها و غیره) تعریف می‌کند که مفاهیم نقش و کارایی نیروی نظامی در امور سیاسی بینادولتی را طرح‌ریزی می‌کند. به عبارتی دقیق‌تر، فرهنگ استراتژیک به عنوان «نظام نمادها از دو بخش تشکیل می‌شود. بخش نخست متشکل از مفروضات اساسی در مورد نظم و ترتیب محیط‌های استراتژیک یعنی در مورد نقش جنگ در امور انسانی (اینکه بهنجار است یا گریز ناپذیر)، در مورد ماهیت دشمن و تهدیدی که ایجاد می‌کند (این که حاصل جمع صفر است یا جمع متغیر) و در مورد کارایی توسل به زور است. دومین بخش فرهنگ استراتژیک متشکل از مفروضاتی در یک سطح عملیاتی می‌باشد در مورد اینکه برای مقابله با محیط تهدیدی که این پارادایم تعریف می‌کند، کدام گزینه استراتژیک می‌بایستی رعایت و در پیش گرفته شود. ترجیحات قدرت سخت و تهاجمی و یا تدافعی، گزینه سازش‌گرایانه و یا آرمانی (Johnston, 1996: 360-361).

عوامل مؤثری در شکل‌گیری فرهنگ راهبردی کشورها نقش دارند. در یک تقسیم‌بندی، لامیتس (۲۰۰۹)، به سه عامل سیاسی (سابقه تاریخی، سامانه‌های نظامی و عقاید نخبگان سیاسی)، فیزیکی (موقعیت جغرافیایی و میزان برخورداری از فناوری‌های مدرن) و اجتماعی - جغرافیایی (نمادها، اسطوره‌ها، شخصیت‌های برجسته و متون تاریخی) اشاره کرده است. در تقسیم‌بندی دیگر، اسمیت (۲۰۰۸: ۴)، عواملی از قبیل «ویژگی‌های فرهنگی»، «سنت‌های سیاسی»، «دین و مذهب»، «موقعیت جغرافیایی»، «نظام ارزشی» و «منابع فناورانه و اقتصادی» را به عنوان متغیرهای مهم در شکل‌گیری فرهنگ راهبردی کشورها معرفی کرده است. نکته قابل توجهی که در این بین وجود دارد آن است که گرچه مقوله فرهنگ راهبردی تا حدود زیادی متأثر از فرهنگ سیاسی کشورهاست، ولی باین حال باید توجه داشته باشیم که «نخبگان سیاسی» به‌عنوان حاملان و عاملان فرهنگ راهبردی از جایگاه ویژه و قابل توجهی در زمینه جهت‌دهی

1. Kerry Longhurst

2. Alastair Iain Johnston

به آن برخوردار هستند. به بیانی دقیق‌تر، فرهنگ راهبردی مبین ارزش‌های فرهنگی رهبران سیاسی است که مسئولیت اجرای سیاست خارجی را بر عهده دارند. به‌واقع نخبگان سیاسی تا حدود زیادی متمایل به حفظ وضع موجود هستند و در همین رابطه بر تداوم نگرش‌هایی همچون رسالت تاریخی تأکید می‌کنند؛ از این رو، ضرورت دارد که فرهنگ راهبردی از کانال اولویت‌های نخبگان عبور داده شود تا در نهایت مبدل به رفتار راهبردی گردد (Abdullahkhani, 2007:112).

نکته دیگر در خصوص فرهنگ راهبردی این است که غالباً از تداوم و پایداری برخوردار است، البته در برخی دوره‌ها می‌تواند با تغییراتی جزئی نیز می‌بیند (Jameh, 2020:58). در حوزه تئوری‌های روابط بین‌الملل، فرهنگ استراتژیک با مکتب سازه‌نگاری قرابت بیشتری دارد. در واقع این تئوری پلی میان نظریات مبتنی بر هستی‌شناسی مادی‌گرایانه همچون نئورئالیسم و نظریات ذهن‌گرایانه چون سازه‌نگاری است. در واقع این نظریه متغیرهای گوناگون سیستمی، جغرافیا و تهدیدات جغرافیایی، و تعادل میان نخبگان داخلی، تفاسیر از نقش تاریخی و فرهنگ سیاسی کشورهای مختلف را در راهبرد امنیت ملی و استراتژی نظامی کشورها مورد مطالعه قرار می‌دهد. تمرکز این نوشتار نیز بر نسل سوم مطالعات فرهنگ استراتژیک است که نقش متغیرهای سیستمی، را در کنار عوامل تاریخی، روایات آنها از گذشته و حال خود، تجربیات تاریخی و عوامل فرهنگی و فرهنگ سیاسی را در تقابل و یا همکاری کشورها مؤثر می‌داند.

۳. فرهنگ راهبردی فدراسیون روسیه

روسیه از جمله کشورهایی است که دارای فرهنگ استراتژیک ماندگاری است؛ چون ماهیت مسائل در محیط استراتژیک این کشور در طول زمان تغییر چندانی نکرده است. هم در دوره روسیه تزاری، هم در زمان شوروی و هم پس از شوروی، احساس تهدید روس‌ها از محیط استراتژیک‌شان بسیار بالا بوده است. آنها در هر سه دوره، در پیرامون خود با تهدیدهای جدی روبرو بوده‌اند. همچنین، به‌عنوان یک قدرت بزرگ، درگیر بسیاری از رقابت‌ها، تنش‌ها و جنگ‌ها در نظام بین‌الملل بوده‌اند. در دوران امپراتوری، روسیه بخشی از نظام موازنه قوای اروپایی بود که وضعیت به‌شدت رقابت‌آمیز و شکننده‌ای داشت و در زمان شوروی، یکی از دو پایه نظام دوقطبی جنگ سرد بود که کمابیش در همه مسائل جهانی در رقابت و تنش با بلوک مقابل خود بود. پس از فروپاشی شوروی نیز روس‌ها محیط استراتژیک خود را تهدیدآمیز تصور می‌کنند. نزدیک‌شدن ناتو به مرزهای روسیه، استقرار سپرهای دفاع موشکی در کشورهای شرق اروپا از سوی آمریکا و ناتو، بحث انقلاب‌های رنگی و تغییر رژیم‌ها در کشورهای

پیرامونی یا متحد روسیه، افزایش فشارها و تهدیدهای آمریکا و متحدانش علیه روسیه در چند سال اخیر، وضعیت شکننده آسیای مرکزی و قفقاز، تنش‌های مربوط به کره شمالی، افغانستان ناامن و خاورمیانه درگیر آشوب و منازعه، مسائل مهمی بودند که محیط استراتژیک روسیه را برای رهبران این کشور به شدت ناامن و تهدیدآمیز جلوه می‌داد. ثانیاً، روسیه دارای فرهنگی محافظه‌کار با قدمت بالا و تجارب تاریخی انبوهی است که مانع از تغییر و تحولات اساسی در عناصر فرهنگ استراتژیک آن شده است. فرهنگ سیاسی ریشه‌دار محافظه‌کار روسی و کلیسای به شدت محافظه‌کار ارتدوکس نقش مهمی در این راستا داشته‌اند. علاوه بر این، عامل جغرافیا نیز در این مورد بسیار تأثیرگذار بوده است که نباید نادیده گرفته شود (Shapouri, 2021). نوربرت ایتلهوبر، در بررسی فرهنگ استراتژیک روسیه به این نتیجه رسیده است که «روسیه دارای فرهنگ استراتژیکی است که به‌طور ژرفی ریشه در تاریخ و جغرافیای آن دارد (Shapouri, 2021). حاکم‌بودن تصور تهدید و جستجوی موقعیت قدرت بزرگ، فرهنگ استراتژیک این کشور را کمابیش پایدار نگه داشته است. بنابراین، در مجموع می‌توان گفت فرهنگ استراتژیک روسیه از ماندگاری و ایستایی بسیار بالایی در طول تاریخ برخوردار بوده است. در ادامه به فرهنگ استراتژیک روسیه و عناصر مهم آن پرداخته می‌شود.

۴. مبانی و عناصر سازنده فرهنگ استراتژیک روسیه

یکی از عناصر مهم سازنده فرهنگ استراتژیک روسیه احساس ناامنی و خطر است. از زمانی که روس‌ها به مناطقی از اوکراین، بلاروس و روسیه امروزی سرازیر شدند و حکومتی شبه‌فدراسیون تحت عنوان روس کیفی را بنا نهادند، همیشه در معرض خطر بوده و با تهدید زیسته‌اند. آنها در ابتدای قرن ۱۳ میلادی مورد حمله مغول‌ها قرار گرفتند و تا اواخر قرن پانزدهم زیر سلطه امپراتوری مغول قرار داشتند. تاتارها در سال ۱۵۷۱ و لهستانی‌ها در سال ۱۶۱۰ مسکو را به آتش کشیدند. سوئد در سال ۱۷۰۸ به روسیه حمله کرد و تلاش نمود مسکو را فتح کند. ناپلئون در سال ۱۸۱۲ به روسیه حمله کرد و مسکو را فتح نمود (هرچند مجبور به عقب‌نشینی شد). در قرن بیستم نیز روسیه درگیر دو جنگ جهانی ویرانگر شد، که در اولی شکست خورد و در دومی نیز میلیون‌ها کشته داد. روس‌ها در قرن ۲۰ یک انقلاب و یک فروپاشی بزرگ را نیز تجربه کردند. شکست‌های روسیه در جنگ کریمه و جنگ با ژاپن و صدها شورش داخلی در دوران تزاری و بعد از آن را نیز باید به این فهرست افزود. در دوران اتحاد جماهیر شوروی نیز روس‌ها همیشه درگیر رقابت‌ها، تنش‌ها، تهدیدها و جنگ‌های زیادی در محیط داخلی و پیرامونی خود بوده‌اند و با وجود گسترش سرزمینی و پیروزی در چند نبرد مهم، شکست‌های سنگینی را نیز

متحمل شده‌اند (Shapouri, 2021). چنین شرایطی باعث شکل‌گیری نوعی فرهنگ استراتژیک روسی شده است که در آن، احساس ناامنی به تعبیر جورج کنان، به موضوعی غریزی و ریشه‌دار تبدیل شده و تلاش برای حفظ بقا و تأمین امنیت با اتکای به قدرت و توان نظامی به اولویت کلیدی روس‌ها در همه زمان‌ها تبدیل شده است. در واقع، روس‌ها از تجارب تاریخی خود یاد گرفته‌اند که به دیگران اعتماد نکنند و این باعث شده تا بدبینی به عنصری بسیار تأثیرگذار در فرهنگ استراتژیک آنها تبدیل شود. احساس ناامنی شدید روس‌ها باعث شده تا اغلب دیگران را به‌عنوان تهدید ببینند، جدای از اینکه آیا آنها نیت دشمنانه نسبت به روسیه دارند یا خیر و همچنین، اینکه آیا آنها توان کافی برای ایجاد تهدید علیه روسیه را دارند یا خیر. بنابراین، فرهنگ استراتژیک روسیه، فرهنگی تهدیدمحور است و مقابله با تهدیدهای امنیتی در هسته مرکزی آن قرار دارد و این در بسیاری از منابع و متون و همچنین در اسناد رسمی روسیه انعکاس یافته است (Götz and Staun, 2022).

یکی دیگر از مؤلفه‌های فرهنگ استراتژیک روسیه، ژئوپلیتیک‌محوری و گرایش به بازی‌های ژئوپلیتیکی سنتی است. حفظ یکپارچگی سرزمینی و گسترش قلمرو یکی از دغدغه‌ها و اولویت‌های اصلی روس‌ها در همه زمان‌ها بوده است و برای این منظور، هزینه‌های نظامی گسترده‌ای نیز صرف شده است. در واقع، جغرافیای فیزیکی و قومی روسیه عامل اصلی نظامی‌شدن فرهنگ استراتژیک این کشور بوده است. فقدان مرزهای طبیعی و قابل دفاع، برای روس‌ها همیشه مایه تهدید و نگرانی بوده و برای فائق‌آمدن بر این تهدید، توجه به نظامی‌گری برای آنها بسیار مهم بوده است. به همین دلیل است که قدرت نظامی و ارتش روسیه یکی از کلیدی‌ترین و نهادی‌ترین ارکان دولت و حکومت در این کشور در طول تاریخ بوده است. نکته قابل توجهی که در این بین وجود دارد آن است که در شرایط کنونی «هویت ملی»^۱ فدراسیون روسیه با نگاهی ایدئولوژیک و بر اساس عامل جغرافیا تعریف شده است. شاهد مثال انگاره مورد اشاره نیز آن است که همواره عناصر جغرافیایی که مبادرت به دفاع از کشور کرده‌اند مورد تمجید قرار می‌گیرند و از آن‌ها به‌عنوان عوامل تداوم‌بخش روح ملی‌گرایانه یاد می‌شود (Morozova, 2014). نتیجه و برآیند چنین راهبرد پردازی آن بوده است که قلمرو کشور از دو حیث مقدس انگاشته شده است: نخست از منظر دنیوی (توجه به سنت‌های ملی و میراث نیاکان) و دوم از نظر مذهبی (مقدس انگاشتن سرزمین ارتدکس) (Kaddorah, 2014: 5). با در نظر داشتن چنین تفسیری، دفاع از کیان کشور مبدل به یک امر ضروری

^۱. National identity

برای فرهنگ با در نظر داشتن چنین تفسیری، دفاع از کیان کشور مبدل به یک امر ضروری برای فرهنگ راهبردی فدراسیون روسیه شده است و در همین راستا سایر عوامل ماهیت تبعی به خود می‌گیرند (Eitelhuber, 2009: 4). در این بین قدرت نظامی و گرایش به مسائل ژئوپلیتیکی از سوی رهبران روسیه همیشه رابطه‌ای مثبت وجود داشته و این دو همدیگر را در راستای ارتقای امنیت این کشور و مقابله با تهدیدها علیه آن، تقویت و بازتولید کرده‌اند. رؤیای قدرت بزرگ شدن در نظام جهانی و بازگشت به امپراتوری روسیه یکی دیگر از مؤلفه‌های اصلی فرهنگ راهبردی فدراسیون روسیه است که به‌کرات در اسناد بالادستی این کشور بر آن تأکید و تمرکز شده است. این انگاره از چنان اهمیت فزاینده‌ای برخوردار است که طی سالیان اخیر مبدل به فصل مشترک جریان‌های سیاسی و اجتماعی فدراسیون روسیه شده است (Noori, 2011: 145). در همین رابطه دولتمردان فدراسیون روسیه اعتقادشان بر این امر استوار است که با توجه به آنکه کشورشان قدرتی اوراسیایی با منافع امنیتی جهانی در غرب آسیا، قطب شمال، آسیا، اروپا و آمریکای لاتین است، از این‌رو ضرورت دارد معماری «پان اروپایی»^۱ نوینی ایجاد شود که در آن فدراسیون روسیه بتواند از امتیاز «قدرت بزرگ»^۲ برخوردار شود و متعاقباً به ایفای نقش بپردازد (Steinbach, 2021). در کنار رؤیای قدرت بزرگ شدن، موضوع دیگری که در بطن فرهنگ راهبردی فدراسیون روسیه قرار دارد، مقوله احیا و بازگشت به گذشته باشکوه خود است که طی سالیان اخیر به‌صورت ویژه مدنظر دولتمردان روس قرار گرفته است و در همین رابطه ایشان مهم‌ترین دگر خود را مجموعه غرب تعریف کرده‌اند (Stent, 2019: 325). البته این موضوع به‌نوعی منبعث از «پروژه جهان روسیه»^۳ است که به‌نوبه خود موجب شده است تا فدراسیون روسیه در مناطق پیرامونی خود با نگاهی امنیتی مسائل را رصد نماید و از این رهگذر درصدد برآید تا مسائل پدیدار شده را با رویکردی نظامی حل و فصل نماید (Saivetz, 2012: 375).

استشناگرایی روسی از دیگر مؤلفه‌های شکل‌دهنده به فرهنگ استراتژیک روسیه است. روس‌ها همیشه این احساس را داشته‌اند که در یک کشور خوشبخت با مأموریت ویژه در جهان زندگی می‌کنند. کسینجر معتقد است «روسیه خود را نه به‌عنوان یک ملت، بلکه به‌عنوان یک نهضت، و رای جغرافیا، برانگیخته‌شده توسط مذهب و یکپارچه نگه‌داشته شده به‌وسیله سلاح می‌بیند» (Shapouri, 2021). دیمیتری آدامسکی^۴

1. Pan European

2. Great Power

3. Russkij Mir

4. Dmitry Adamsky

(۲۰۲۰)، یکی از دلایل تداوم در فرهنگ راهبردی روسیه را ملاحظات مسیحایی می‌داند. وی می‌نویسد که یک اعتقاد مذهبی - سیاسی - عمومی در خصوص تقدیر روسیه در جهان وجود دارد که بر اساس آن روس‌ها خود را ملتی برگزیده خدا و در مرکز معنوی مسئول نجات تمدن مسیحی در جهان قرار می‌دهند. این ملاحظات مسیحایی یک نوع مأموریت تمدنی همیشه بخش مهمی از ذهنیت راهبردی روسیه بوده است و بر حسب محدودیت رهبری، شدت آن متفاوت بوده است. باور بر این است که روس‌ها این مؤلفه را از امپراتوری بیزانس به ارث برده‌اند. این ادعای مأموریت ویژه در زمان‌های مختلف و در قالب ایده‌هایی همچون روم سوم، پادشاهی پان‌اسلاویک، رهبری بین‌المللی کمونیسم و اوراسیاگرایی پیگیری شده است. این احساس داشتن مأموریت ویژه در جهان باعث شده تا روس‌ها کمتر به فکر اتحاد با دیگران باشند و در پیوستن به نهادهای بین‌المللی جز به‌عنوان عضو استثنایی و برتر مردد باشند.

ترس از بیگانه و ادراک قوی از تهدید «دیگران» بُعد دیگری از هویت روس‌هاست که در شکل‌دهی به سیاست خارجی روسیه نقش مهمی ایفا می‌کند. این عنصر مانع از آن می‌شود که روس‌ها در سیاست خارجی بتوانند به دیگران اعتماد کنند. نقل است از الکساندر سوم (تزار روسیه از ۱۸۸۱ تا ۱۸۹۴) که خطاب به وزرای خود گفت: «روسیه تنها دو متحد دارد؛ ارتش و نیروی دریایی خودش. دیگران در اولین فرصت علیه ما اقدام خواهند کرد.» این دو مؤلفه هویتی یعنی استثنانگرایی و ترس و تردید نسبت به بیگانه، در مجموع مانع مهمی در راه نگاه استراتژیک روسیه در سیاست خارجی به روابط با کشورهای دیگر است. در واقع، وقتی استثنانگرایی، بیگانه‌هراسی و دشمن‌پنداری ریشه قوی در فرهنگ کشوری داشته باشند، همیشه «دورشدن از دیگران» و «پس‌زدن دیگران» از «نزدیک‌شدن به دیگران» و «پیوندخوردن با دیگران» اهمیت بیشتری پیدا می‌کند و این یکی از موانع اصلی وجود نگرش بلندمدت در سیاست خارجی است. چنین ویژگی‌هایی برای تفکر بلندمدت نگر آفت هستند و باعث می‌شود تا در سیاست خارجی رویکردهای تاکتیکی، عمل‌گرایانه و حتی فرصت‌طلبانه بر نگاه استراتژیک غلبه پیدا کند. شایان‌ذکر است که یکی از مهم‌ترین دلایل تهاجم مسکو به کی‌یف در فوریه ۲۰۲۲ میلادی را می‌توان در بطن این مؤلفه مورد کاوش قرار داد. به‌واقع پوتین معتقد است که دولتمردان اوکراینی نسبت به روس زبان‌ها دارای نیت خصمانه هستند و همین موضوع موجب شده است تا دولت اوکراین مبادرت به نسل‌کشی خیل‌کثیری از روس زبان‌ها نماید. در همین رابطه، پوتین چنین اظهار داشته است که هدف

از تهاجم به اوکراین، حفاظت و حمایت از مردمی است که طی سالیان اخیر توسط «رژیم کی یف»^۱ مورد آزار و اذیت و نسل‌کشی قرار گرفته‌اند (Fortuin, 2022:2).

۵. فرهنگ راهبردی ایالات متحده آمریکا

فرهنگ استراتژیک ابزار مفیدی برای درک چگونگی شرایطی است که یک دولت به‌عنوان مثال آمریکا چگونه ابزارها و اهداف مناسبی را برای دستیابی به اهداف امنیتی خود تعریف می‌کند. در واقع چگونه ایالات متحده بر اساس روایت خاص خود از فرهنگ و تاریخ کشورشان، دست به کنش در عرصه بین‌المللی می‌زند و اینکه چگونه فضای نظامی و اقدامات نظامی و دولتی را درک و تفسیر می‌کند و بر اساس آن به مقابله و یا همکاری می‌پردازد، را می‌توان بر اساس فرهنگ راهبردی تبیین کرد. در مطالعه فرهنگ استراتژیک آمریکا می‌بایستی به ریشه‌های تاریخی، جغرافیایی، فرهنگی و اعتقادی توجه داشت. پس از ۱۸۲۳ که مونروئه رئیس‌جمهور آمریکا، دکترین معروف خود موسوم به «دکترین مونروئه» را اعلام کرد و آن به‌هنگام اصل سیاست خارجی آمریکا تعیین شد، جدایی آمریکا از رقابت‌های ژئوپلیتیکی در اروپا را موجب شد. ایالات متحده منزوی با انزواگرایی و دوری از مسائل اروپایی به آسانی توانست تا روابط خود را با جنوب قاره تقویت و قدرت‌های استعماری اروپایی را از حوزه نفوذ و کنترل خود از این مناطق دور نگه دارد. بنابراین اولین ویژگی در فرهنگ استراتژیک آمریکا، ژئوپلیتیک است (Al-Rodhan, 2015).

از سوی دیگر شرایط منحصر به فرد تاریخی آمریکا به همان اندازه احساس نوعی استثناگرایی را موجب شد و این در فرهنگ استراتژیک این کشور تثبیت شد. جوهر این روایت ریشه در ارزش‌های فردگرایانه و لیبرالی طبقه متوسط داشت (Al-Rodhan, 2015). استثناگرایی آمریکا از تمایل این کشور برای تثبیت و ایجاد نظم بین‌المللی در راستای خدمت به آرمان لیبرال دموکراسی همان‌طور که درک می‌شود، ترجمه شد. رهبران مذهبی موسوم به پیورترین‌ها در جریان انقلاب آمریکا، آمریکائیان را مردمی برگزیده و خاص می‌دانستند. آنها کشورشان را وارث تمدنی محوری که بایستی تمامی تلاش لازم را برای جاودانه نگه داشتن آن انجام داد، می‌دیدند. از منظر نخبگان و مردم آمریکا، آمریکا نخستین ملتی است که به واسطه قانون مدون نظم و سامان یافته است. به واسطه چنین استثناگرایی، رسالت اندیش و برون‌گرا است و همچنین دنیای بیرون را مورد قضاوت و پیش‌داوری قرار می‌دهد. در پی این دو نوع هویت سازنده

^۱ در بسیاری از موارد، روس‌ها از واژه دولت نازی برای اشاره به دولت اوکراین استفاده می‌کنند.

استثناگرایی آمریکایی، یکی هویت مثالی و دیگری هویت مسیونری شده است. اولی در ستایش دائمی خویش است و دومی می‌کوشد تا این هویت مثالی را به سراسر جهان گسترش دهد (Kolaee and Hosyni, 2021:120). نتیجه چنین تلقی و برداشتی از تاریخ و هویت خود موجب شد تا رهبران سیاسی و مردم این کشور برای خود نقشی ویژه و استثنایی در امور بین‌المللی قائل شوند و بر این مبنا مداخلات سیاسی و نظامی خود در مناطق مختلف جهان را توجیه نمایند.

این استثناگرایی منجر به شکل‌گیری دو رویکرد متفاوت جهان‌گرایی و انزوگرایی در حوزه سیاست خارجی آمریکا شده است. جهان‌گرایی شکل تهاجمی ملی‌گرایی است که معتقد به یکتا بودن آمریکا است و بر اساس این خود را واجد شایستگی قابل توجهی در رهبری در نظام بین‌الملل می‌بیند و باید توسط کنشگران مورد توجه قرار گیرد و از آن پیروی کند (Salimi and Rahmatipoor, 2014:202). بر این اساس گرفت تعهدات در آن سوی آتلانتیک و حضور فعال در مناطق مختلف جهان و ملاحظات نظامی و غیر نظامی بر این اساس توجیه می‌شود.

حمایت از ارزش‌های لیبرال دموکراسی و احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی بشر یکی دیگر از مؤلفه‌های مهم فرهنگ استراتژیک آمریکا محسوب می‌شود. مداخله در مناطق مختلف جهان ریشه در تثبیت این هنجار در تاریخ و موقعیت ژئوپلیتیک آمریکا دارد. این موضوع تا حدود زیادی مکمل و هم‌راستا با موضوع استثناگرایی آمریکایی است. در همین رابطه جامعه آمریکایی معتقد است که بنا بر تقدیری که مقرر شده است، جهان باید بر اساس ارزش‌های لیبرال دموکراسی اداره شود. در همین رابطه ایشان پیروزی ایالات متحده در جنگ جهانی دوم و توانایی این کشور در شکست اتحاد جماهیر شوروی را به‌عنوان ادله‌ای می‌دانند که مقوم تثبیت انگاره مورد اشاره است. با توجه به تفاسیر مورد اشاره، آمریکایی‌ها معتقدند که با توجه به آنکه آن‌ها نقطه ثقل دموکراسی جهانی هستند، از این رو ضرورت دارد که جهان بر اساس ارزش‌های لیبرال دموکراسی مدنظر این کشور اداره شود (Mahnken, 2006:18). نتیجه چنین طرز تفکری آن بوده است که فقط بر اساس ارزش‌های مدنظر آمریکا است که می‌توان جهان را اداره کرد و اینکه چارچوب نظم نوین جهانی به اعتبار ارزش‌های آمریکایی است که اعتبار می‌یابد. به‌منظور عملیاتی کردن انگاره‌های مورد اشاره، در طول برهه‌های مختلف دولتمردان آمریکایی مبادرت به طرح سیاست‌های مختلفی کرده‌اند که هر یک از سیاست‌های مورد اشاره به‌نوعی برآیند فرهنگ راهبردی این کشور است. از جمله سیاست‌های مورد اشاره می‌توان به «آرمان‌گرایی و اخلاق‌گرایی ویلسونی»، «ایجاد نظم جهانی بر اساس ارزش‌های آمریکایی» توسط «روزولت»، «سیاست گسترش آزاد گرایی و

دموکراسی» از سوی «کلیتون» اشاره کرد. راسل وایگلی^۱ (۱۹۷۳)، مورخ نظامی آمریکا، در یک ارزیابی جامع از استراتژی و سیاست آمریکا از زمان جنگ استقلال تا جنگ ویتنام، عنوان کرده است که یک روش متمایز آمریکایی برای جنگ وجود دارد. او دو استراتژی متمایز-یکی فرسایش و دیگری نابودی را به عنوان شیوه‌های آمریکایی جنگ معرفی می‌کند. ایالات متحده به‌عنوان یک بازیگر ضعیف در ابتدا استراتژی فرسایشی را با هدف فرسودگی دشمنان خود به کار می‌گیرد با این حال با بدست آوردن قدرت صنعتی و نظامی، این استراتژی تغییر کرد و متفکران نظامی آمریکا از استراتژی حمایت کردند که خواهان نابودی کامل نیروهای مسلح دشمن و شکست آنها است (Uz Zaman, 2009).

در واقع کارزار جنگ زمانی باید پایان پذیرد که در خلال آن عامل رقیب بدون هیچ قید و شرطی تسلیم شود تا از این رهگذر زمینه‌های سرنگونی آن را فراهم آید. به بیانی دقیق‌تر چنانچه با دقت در تاریخ ایالات متحده نظر کنیم، نیک متوجه خواهیم شد که این کشور همواره به دنبال طولانی کردن جنگ به منظور دستیابی به اهداف سیاسی نامحدود خود بوده است (Mahnken, 2006:8). نمونه عینی و عملی سیاست مذکور آن بوده است که در خلال جنگ جهانی اول «ژنرال پرشینگ»^۲ معتقد بود که امپراتوری آلمان باید بدون هیچ‌گونه قید و شرطی تسلیم شود و یا در جنگ جهانی دوم روزولت به دنبال آن بود که دولت‌های ایتالیا، ژاپن و آلمان را که به‌نوعی آغاز کننده جنگ بودند را به ورطه فروپاشی بکشاند (Dermoyan, 2022). در آغاز هزاره جدید نیز موارد متعددی وجود دارد که از جمله آن‌ها می‌توان به تهاجم ایالات متحده به عراق اشاره کرد که جنگ تا زمان سرنگونی رژیم «صدام حسین» تداوم یافت.

بین‌المللی‌گرایی و مداخله‌گرایی یکی دیگر از عناصر سازنده فرهنگ راهبردی آمریکا است. دولتمردان آمریکایی با اتکا به توانمندی‌هایی که کشورشان طی دهه‌های اخیر در عرصه‌های اقتصادی، نظامی، فناوریانه و... کسب کرده‌اند، معتقد هستند که کشورشان محق است که در تمام تحولات جهانی مداخله نماید (Farrell, 2005: 4). در همین رابطه «کالین پاول» که وزیر امور خارجه ایالات متحده در زمان بوش پسر بود چنین اظهار داشته است که ایالات متحده باید همیشه ویژگی منحصربه‌فرد بودن قوای نظامی‌اش را حفظ نماید؛ زیرا ایالات متحده تنها کشوری است که می‌تواند با اتکا به نیروی نظامی خود در هر زمان و هر نقطه‌ای از جهان که اراده کند مداخله نماید و عملیات دور از خانه را با موفقیت به پایان برساند (Emamjomezadeh et al, 2021:18). برآیند موارد مورد اشاره آن است که ایالات متحده با اتکای به

1. Russell F. Weigley

2. General Pershing

توانی که در حوزه‌های مختلف به آن نائل آمده است خود را متولی و ناجی جهان می‌داند از این رو همواره سیاست خارجی خود در عرصه منطقه و روابط بین‌الملل را به نحوی دنبال می‌کند که بتواند از رهگذر آن تفوق لازم را بر رقبای منطقه‌ای و بین‌المللی خود ایجاد نماید. کالین گری که فرهنگ استراتژیک آمریکا را به‌عنوان شیوه‌های تفکر و عمل با توجه به ادارک و تجربه تاریخی این کشور و آرزوها برای شخصیت پردازی (مثلاً به‌عنوان یک آمریکایی و اینکه من کی هستم، چگونه باید احساس کنم، فکر کنم و رفتار کنم) به تصویر کشیده است، می‌نویسد که در این روند برخی از باورهای ملی غالب به وجود آورده است مبنی بر اینکه این اهداف «خوب» هستند به پیروزی می‌رسند و آمریکایی‌ها فقط برای اهداف «خوب» جنگ می‌کنند. این به نوبه خود، این باور را برای آمریکایی‌ها دشوار می‌سازد که آمریکا ممکن است گاهی برای اهدافی از جمله در مورد عدالت به جنگ پردازد. اعتقاد به اینکه آمریکایی‌ها می‌توانند به هر هدفی که برای آن در نظر گرفته شده است دست یابند، و بنابراین چیزی جز پیروزی در جنگ‌هایی که انجام داده‌اند ندارند، احساس قدرت مطلق برگرفته از تاریخچه جنگ‌های موفقیت آمیز علیه بومیان آمریکایی، مکزیکی‌ها، اسپانیا، بریتانیای کبیر، آلمان، ژاپن و احساس وجود منابع اقتصادی نامحدود، همراه با توانمندی‌های تکنولوژیک بوده است و این به آمریکا اجازه می‌دهد تا جنگ‌های بی‌سابقه‌ای را انجام دهد تا جان آمریکایی‌ها را با پیروزی نجات دهد. بنابراین گری در خلاصه می‌گوید تا قبل از ۱۹۴۵، آمریکایی‌ها از ایده ایفای نقش نگهبان در سیاست بین‌المللی لذت می‌بردند، تمایل داشتند تا کشور خود را به‌عنوان نمونه‌ای ببینند که آماده مداخله در سمت جنوب، زمانی که بلایی جهان را فرا گیرد، باشد (Uz Zaman, 2009: 71-72).

۶. تبیین تقابل واشنگتن و مسکو در بحران اوکراین ۲۰۲۲ از دریچه فرهنگ راهبردی

همان‌طور که از نظر گذشت، واشنگتن و مسکو هر یک به‌نوبه خود بر اساس مؤلفه‌هایی که در قالب فرهنگ راهبردی برای خود در عرصه سیاست خارجی تعریف کرده‌اند، کوشیده‌اند تا طی سالیان اخیر مبادرت به کنشگری فعال در عرصه مناطق و روابط بین‌الملل نمایند. شایان توجه است که نوع راهبرد پردازی هریک از کنشگران مورد اشاره، تأثیرات قابل توجهی را اتخاذ سیاست‌های اعلانی و اعمالی این کشورها بر جای گذاشته است. به‌عنوان مثال، فدراسیون روسیه از رهگذر تأکید و تمرکز بر انگاره‌هایی از قبیل رؤیای قدرت بزرگی و بازگشت به شکوه امپراتوری روسیه، توجه به موقعیت جغرافیایی و مسائل مرتبط با آن به‌عنوان مزیتی قدرت بخش، نگرش منفی نسبت به نیت کنشگران رقیب، سنت‌های مربوط به کلیسای ارتدکس و تلاش در جهت تقویت قدرت نرم کوشیده است تا حوزه خارج نزدیک

خود را به‌نوعی مدیریت و مهندسی نماید. در نقطه مقابل، ایالات‌متحده با در نظر داشتن مؤلفه‌هایی از قبیل باور به قدرت مطلق ایالات‌متحده در عرصه سیاست و روابط بین‌الملل، احساس ویژه بودن و استثنا گرایی، توجه ویژه به ارزش‌های لیبرال دموکراسی و لزوم اداره جهان بر اساس آن و ادامه دادن جنگ تا تسلیم بی‌قیدوشرط دشمن کوشیده است تا حوزه سیاست و روابط بین‌الملل را بر اساس اهداف و منافع خود ترتیب بندی نماید. نکته قابل‌توجهی که در این بین خودنمایی می‌کند آن است که مؤلفه‌های مورد اشاره که در قالب فرهنگ راهبردی ترتیب بندی شده است، در خلال بحران فوریه ۲۰۲۲ اوکراین نیز تا حدود زیادی قوام‌بخش نوع سیاست خارجی کشورهای مورد اشاره بوده‌اند. به بیانی دقیق‌تر می‌توان چنین اظهار داشت که بر اساس بررسی مؤلفه‌های موجود در فرهنگ راهبردی فدراسیون روسیه و ایالات‌متحده می‌توان اهداف و نیت هر یک از کنشگران مورد اشاره را در خلال بحران اوکراین مورد بررسی قرار داد.

۷. بازگشت به شکوه امپراتوری روسیه در مقابل باور به قدرت مطلق بودن ایالات متحده

نخستین موضوعی که می‌توان بدان اشاره کرد آن است که فدراسیون روسیه طی دو دهه اخیر از رهگذر توفیقات اقتصادی که کسب کرده است درصدد برآمده تا به مقوله رؤیای قدرت بزرگی و بازگشت به شکوه امپراتوری روسیه جامه عمل بپوشاند. در همین رابطه پوتین معتقد است که در شرایط کنونی آشفته‌گی سیاسی ایالات‌متحده در کنار ناتوانی «جو بایدن» در دستیابی به اهداف انتخاباتی خود و همچنین صعود جهانی چین (به‌عنوان عامل محدودیت ساز برای ایالات‌متحده) از جمله عواملی هستند که در فضای پس از بحران مالی سال ۲۰۰۸ میلادی، به شکل فزاینده‌ای ایالات‌متحده را در وضعیت بغرنجی قرار داده است. از نظر وی، قرارگیری ایالات‌متحده در موقعیت مورد اشاره، فرصت کم‌نظیری را در اختیار کرملین قرار داده است تا سلطه سه دهه‌ای واشنگتن را تا حدود زیادی تحدید نماید و از این رهگذر بتواند قدرت ازدست‌رفته فدراسیون روسیه را به‌نوعی بازبایی نماید (Hill, 2022:5). نکته قابل‌توجهی که در این بین وجود دارد آن است که این رویکرد فدراسیون روسیه در نقطه مقابل این سیاست ایالات‌متحده قرار دارد که قائل به قدرت مطلق خود در عرصه سیاست و روابط بین‌الملل است؛ موضوعی که در خلال بحران اخیر اوکراین به شکل قابل‌توجهی هویدا بوده است. شایان‌ذکر است که به‌منظور محقق سازی هدف مورد اشاره (به‌عنوان یکی از مهم‌ترین انگاره‌های موجود در فرهنگ راهبردی فدراسیون روسیه)، مقامات سیاسی و امنیتی فدراسیون روسیه راهبرد توسعه نظامی را با دو هدف عمده در سال ۲۰۱۳ میلادی معرفی کرده‌اند: نخست، راهبرد «دفاع فعال» که هدف از ارائه آن انجام اقدام

پیشگیرانه به منظور مدیریت تهدیدهای موجود است. دومین مورد نیز در قالب راهبرد «اقدام محدود» مورد اشاره قرار گرفته است. در خلال این راهبرد چنین اظهار شده است که فدراسیون روسیه در خارج از مرزهای خود خواهد کوشید تا با استفاده متمرکز از توان نظامی متعارف مبادرت به مداخله نظامی در جهت مقابله با تهدیدات موجود و همچنین دستیابی به اهداف ملی خود نماید (Berls, 2021:6). به واقع می توان چنین اظهار داشت که یکی از عواملی که منجر به تهاجم فدراسیون روسیه به اوکراین در فوریه ۲۰۲۲ میلادی شده، همین عامل است که دولتمردان روس به واسطه اعمال فشارهای سیستمی توسط غرب برای حاشیه رانی از حکمرانی جهانی و اعمال راهبرد مهار از جانب آمریکا، راهبرد دفاع تهاجمی را در دستور کار قرار داده و تقابل اصلی با آمریکا و ناتو و به تبع آن با نظم مستقر می بیند (Noori, 2022:9). مع الوصف و با در نظر داشتن منافع فدراسیون روسیه در اوکراین، مهم ترین دلایل اهمیت اوکراین برای فدراسیون روسیه را می توان در قالب موارد زیر مورد اشاره قرار داد:

۱- با در نظر داشتن انگاره های هویتی و فرهنگی، قریب به ۲۰ درصد از روس زبان های اوکراینی که در قسمت های شرقی این کشور مستقر هستند، از پیوندهای زبانی، مذهبی و فرهنگی قابل توجهی با ملت روس برخوردار هستند؛

۲- به لحاظ تاریخی، دولتمردان فدراسیون روسیه، سرزمین اوکراین را به عنوان جزئی از خاک روسیه قلمداد می کنند. از نظر ایشان، اوکراین زادگاه و خاستگاه نخستین دولت روس است و مهم ترین هماوردهای تاریخی که در راه آزادسازی روسیه رقم خورده، در این سرزمین به وقوع پیوسته است؛

۳- به لحاظ اقتصادی نیز باید توجه داشته باشیم که شمار کثیری از صنایع مادر اتحاد جماهیر شوروی، پس از فروپاشی در خاک اوکراین باقی مانده است؛ باقی ماندن صنایع مورد اشاره نه تنها منجر به تضعیف فدراسیون روسیه شده است، بلکه در نقطه مقابل موجبات تقویت کی یف در مقابل مسکو را فراهم آورده است؛

۴- با وجود آنکه عوامل فوق الذکر به نوعی بیانگر اهمیت اوکراین برای فدراسیون روسیه هستند، ولی باین حال باید توجه داشته باشیم که یکی از مهم ترین دلایل اهمیت کی یف برای مسکو به مسائل راهبردی بازمی گردد. در همین رابطه می توان چنین اظهار داشت که از دیرباز اوکراین نقش عامل واسط میان فدراسیون روسیه و اروپا را داشته است و پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی نیز این نقش تا حدود زیادی حفظ شده است. با توجه به موقعیت جغرافیایی اوکراین، روس ها این کشور را به مثابه

عامل جداکننده فدراسیون روسیه در مقابل ناتو تلقی کرده‌اند که می‌تواند دیوار دفاعی شرق فدراسیون روسیه را در مقابل اروپا تقویت نماید (Racz, 2020). با وجود آنکه دولتمردان روس به دنبال آن هستند تا از طریق مداخله در خارج نزدیک خود (اوکراین)، موجبات احیای شکوه امپراتوری روسیه را فراهم نمایند، ولی به‌واقع در این مسیر با چالش‌های ژرفی مواجه هستند. از جمله این چالش‌ها می‌توان به نوع رویکرد ایالات متحده در قبال مناطق و مسائل منطقه‌ای و جهانی اشاره کرد. با واقع آمریکایی‌ها بر اساس این انگاره که در فضای پسا شوروی مبدل به قدرت مطلق شده‌اند، سعی در گسترش هژمونی خود در عرصه سیاست و روابط بین‌الملل دارند و در همین رابطه فدراسیون روسیه را در قامت و قواره قدرت بزرگ جهانی قبول ندارند و به همین دلیل است که مجوز مداخله در خارج نزدیک آن را برای خود محفوظ می‌دانند تا از این رهگذر بتوانند موجبات مهار مسکو را فراهم نمایند. در همین رابطه و به‌منظور محقق سازی سیاست مذکور که یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های مستتر در بطن فرهنگ راهبردی این کشور است، آمریکایی‌ها همواره درصدد برآمده‌اند تا آنجا که ممکن است خود را به مرزهای فدراسیون روسیه نزدیک نمایند (Dermoyan, 2022). ایالات متحده آمریکا با بازیافت هژمونی خود از طریق مهار سایر قدرت‌های بزرگ و به خدمت گرفتن مکانیسم‌های نظم دهنده برای منافع خاص خود، نقش اساسی را در تحریک روسیه به جنگ ۲۰۲۲ اوکراین از طریق گسترش ناتو به شرق داشته است (Noori, 2022: 14).

۸. ملی‌گرایی ارتدکسی در مقابل توجه ویژه به ارزش‌های لیبرال دموکراسی

دومین عاملی که بر اساس آن می‌توان رویکردهای فدراسیون روسیه و ایالات متحده را در خلال بحران ۲۰۲۲ اوکراین مورد بررسی قرار داد، مقوله ملی‌گرایی ارتدکسی مسکو و همچنین توجه ویژه به ارزش‌های لیبرال دموکراسی از سوی ایالات متحده و لزوم اداره جهان بر اساس آن است. توضیح اینکه از دیرباز سنت‌های مربوط به کلیسای ارتدکس با توجه به آنکه توانست خود را به‌عنوان عاملی آزادی‌بخش، استقلال دهنده، ایجادکننده حیات ملی و عامل تداوم‌بخش موجودیت روسیه معرفی نماید، جایگاه قابل‌توجهی را در شکل‌دهی به فرهنگ راهبردی فدراسیون روسیه به خود اختصاص داده است (Cassidy, 2003). نکته قابل‌توجهی که در این بین وجود دارد آن است که مذهب ارتدکس با توجه به جایگاهی که دارد در کانون ملی‌گرایی این کشور قرار گرفته است؛ به‌نحوی که می‌توان چنین اظهار داشت که فرهنگ سیاسی و هویت فدراسیون روسیه با آموزه‌های مذهب ارتدکس پیوند خورده است. شایان‌ذکر است که گفتمان ملی‌گرایی فدراسیون روسیه که تا حدود زیادی ملهم از آموزه‌های مذهب اسلاو ارتدکس است توجه ویژه‌ای را نسبت به مقوله‌های امنیت و منافع ملی کشور، ایجاد جهان چندقطبی و رویارویی

با تهدیدهای بالقوه و بالفعل مجموعه غرب مبذول داشته است (Karimi and Keramati Nia, 2018: 156). البته در کنار عوامل مورد اشاره، در دوره صدارت پوتین، سه سطح متفاوت امنیتی که شامل جمهوری‌های خودمختار، کشورهای مستقل مشترک‌المنافع و خود فدراسیون روسیه است در قالب گفت‌وگوهای ملی‌گرایی مورد اشاره قرار گرفته است تا از این رهگذر تلاش‌های فعالانه‌ای برای ایجاد نظم جهانی جدید و حداکثر سازی منافع ملی کشور در سطح منطقه و جهان به منصفه ظهور رسانده شود (Tesyankov, 2019). علی‌رغم آنکه دولتمردان روس کوشیده‌اند تا از رهگذر گفت‌وگوهای ملی‌گرایی بر خواسته از آموزه‌های ارتدکس مبادرت به عملیاتی کردن اهداف خود نمایند، ولی به‌واقع آمریکایی‌ها با اشاره به آنکه در فضای پسا جنگ دوم جهانی مبدل به نقطه ثقل دموکراسی جهانی شده است، همواره این انگاره را مطرح می‌نمایند که جهان باید بر اساس ارزش‌های لیبرال دموکراسی اداره شود. توجه و تمرکز دولتمردان روس بر گفت‌وگوهای ملی‌گرایی منبث از آموزه‌های اسلاو ارتدکس در مقابل مطرح کردن ارزش‌های لیبرال دموکراسی از سوی مقامات آمریکایی موجب شده است تا کشورهای مورد اشاره در کارزار اوکراین مبادرت به زورآزمایی نمایند.

۹. نگرش منفی نسبت به نیت رقبای مسکو و تلاش در جهت تسلیم دشمن واشنگتن

همان‌طور که از نظر گذشت، یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های موجود در فرهنگ راهبردی ایالات متحده آن است که این کشور بنا بر سنت دیرین خود تمایل دارد جنگ را تا زمان تسلیم بی‌قید و شرط دشمن تداوم بخشد. در خلال بحران اوکراین نیز این موضوع تا حدود زیادی قابل تصدیق است. توضیح اینکه آمریکایی‌ها با درگیر کردن کشورهای اروپایی و به‌نوعی با قربانی کردن اوکراین، در پی آن هستند که فدراسیون روسیه را با مشکلات عدیده‌ای مواجه نمایند و از این رهگذر موجبات تسلیم بی‌قید و شرط این کشور را فراهم نمایند (Abilov, 2019:5). در نقطه مقابل نیز دولتمردان روس با تأسی از تجربیات تاریخی خود، همواره نگرش منفی نسبت به کنشگران رقیب داشته‌اند و از این منظر ایشان نیز همواره در پی آن هستند تا با توسل به عملیات نظامی، موجبات تفوق خود بر رقبای آنها را فراهم نمایند. البته اتخاذ رویکرد مذکور موضوع خلق‌الساعه‌ای نیست و ریشه در اسناد و راهبردهای کلان نظامی همانند سند تدبیر سیاست خارجی این کشور دارد. شایان ذکر است که سند مذکور از جمله اسناد اصلی کشور است که بر اساس قانون اساسی فدراسیون روسیه، قوانین فدرال، خط‌مشی سیاست خارجی کشور، دکترین نظامی و مقررات حقوقی کشور را مشخص می‌نماید و متعاقباً رئیس‌جمهور وظیفه دارد تا بر اساس خطوط مشخص شده، مبادرت به راهبری کشور جهت نیل به اهداف مورد اشاره نماید. نکته قابل تأملی

که در این بین وجود دارد آن است که در خلال سند تدبیر سیاست خارجی که در دسامبر ۲۰۱۶ میلادی توسط وزارت امور خارجه فدراسیون روسیه تدوین شد، تأکید ویژه‌ای بر موضوعاتی از قبیل حمایت از شهروندان روس تبار مقیم در خارج از کشور و همچنین توسعه سطح همکاری‌های دوجانبه و چندجانبه با کشورهای مستقل مشترک‌المنافع مبذول شده بود. علاوه بر این، در خلال سند مذکور چنین آمده است که گرچه مسکو خواستار برقراری تعامل با ناتو بر اساس روابط مبتنی بر شفافیت، پیش‌بینی پذیری و اعتماد متقابل است، ولی به‌واقع ناتو از جمله عواملی است که موجبات وخامت روابط فدراسیون روسیه و غرب را فراهم آورده است (Duner, 2017:19). نوع نگاه منفی مسکو نسبت به رقبا و به‌طور ویژه در رابطه با ناتو که در اسناد راهبردی این کشور نیز متبلور شده است، از جمله عواملی بوده است که موجبات تهاجم فدراسیون روسیه به اوکراین را فراهم آورده است. به بیانی دقیق‌تر، احتمال حضور ناتو در نزدیکی مرزهای فدراسیون روسیه عاملی بوده است که منجر به ایجاد تهدید برای دولت‌مردان روس شده است و اینکه ایشان با توجه به نگرش منفی که از دیرباز نسبت به رقبای خود داشته‌اند (اصل اساسی در فرهنگ راهبردی فدراسیون روسیه) مبادرت به تهاجم به اوکراین کرده‌اند.

نتیجه‌گیری

اغلب نظریه‌پردازان حوزه فرهنگ راهبردی قائل به صحت این نکته هستند که بررسی فرهنگ راهبردی کشورها می‌تواند منجر به فهم هرچه بهتر کنشگری آن‌ها در موقعیت‌های یکسان گردد. با در نظر داشتن انگاره مورد اشاره می‌توان چنین اظهار داشت که از آغاز فرایند دولت - ملت‌سازی در قرن ۱۵ میلادی تا به امروز فدراسیون روسیه و ایالات متحده در زمره کنشگرانی قرار دارند که با برخورداری از عناصر پایدار فرهنگ راهبردی کوشیده‌اند تا به انحاء گوناگون به اهداف مورد نظر خویش جامه عمل ببوشانند. نکته قابل توجهی که در این بین وجود دارد آن است که با وجود مطرح بودن مسائلی از قبیل بنیادگرایی اسلامی، قاچاق مواد مخدر، نقض حاکمیت و یکپارچگی سرزمینی و...، از دیرباز (زمان اتحاد جماهیر شوروی) تهدید و تصور تهدید یکی از مهم‌ترین موضوعاتی بوده است که تأثیرات قابل توجهی را بر شکل‌گیری فرهنگ راهبردی روسیه برجای گذاشته است؛ تا جایی که در اسناد بالادستی این کشور نیز به‌کرات به آن اشاره شده است و بر همین اساس بر لزوم آمادگی در مقابل آن تأکید کرده‌اند. همان‌طور که از نظر گذشت، رؤیای قدرت بزرگی و بازگشت به شکوه امپراتوری روسیه، توجه به موقعیت جغرافیایی و مسائل مرتبط با آن به‌عنوان مزیتی قدرت بخش، نگرش منفی نسبت به نیت کنشگران رقیب، سنت‌های مربوط به کلیسای ارتدکس و تلاش در جهت تقویت قدرت نرم کشور از جمله

مؤلفه‌هایی هستند که از دیرباز فرهنگ راهبردی فدراسیون روسیه را تشکیل داده‌اند. با در نظر داشتن مؤلفه‌های مورد اشاره می‌توان چنین اظهار داشت که در بحران اخیر اوکراین آنچه بیش از هر عامل دیگری موجبات نگرانی دولتمردان روس را فراهم کرده است، به آسیب‌پذیری امنیتی این کشور از اوکراین بازمی‌گردد. باید در نظر داشته باشیم که اوکراین در مهم‌ترین کشور حاضر در حوزه نزدیک فدراسیون روسیه است. با توجه به موقعیت ویژه جغرافیایی اوکراین و قرارگیری آن در مجاورت فدراسیون روسیه، طی سال‌های پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، مسکو همواره اولویت نخست خود را به این حوزه معطوف کرده است. فلذا پیوستن اوکراین به ناتو و یا هر سازمان غربی دیگری که برای فدراسیون روسیه خطر آفرین باشد، به هیچ وجه برای مسکو قابل پذیرش نیست و این کشور ناگزیر به مداخله در آن است. موضوعی که به صراحت در فرهنگ راهبردی این کشور متبلور شده است. در نقطه مقابل نیز باید توجه داشته باشیم که ایالات متحده به عنوان یک قدرت بزرگ دارای فرهنگ خاص مختص به خود است. به واقع باید این واقعیت را بپذیریم که در طول تاریخ تمام کنشگران قدرتمند همواره سعی در اشاعه فرهنگ مورد نظر خود به سراسر جهان داشته‌اند؛ زیرا نیک دریافته بودند که از طریق اشاعه فرهنگ خود می‌توانند بر سایر نقاط جهان تسلط یابند. ایالات متحده نیز از این قاعده مستثنا نیست؛ بنابراین، هدف غایی و اشنگتن آن است که از طریق اشاعه و ترویج نظم مورد نظر خویش در سطح مناطق مختلف و یکپارچه کردن جهان در چارچوب الگوهای اقتصادی و سیاسی خود، مبادرت به تأمین منافع اش نماید. در نگاهی کلی مهم‌ترین مفروض‌های مستتر در فرهنگ راهبردی ایالات متحده که منجر به ورود این کشور به بحران اوکراین شده‌اند را می‌توان در قالب مواردی از قبیل باور به قدرت مطلق بودن ایالات متحده در عرصه سیاست و روابط بین‌الملل، احساس ویژه بودن و استثنا گرایی، توجه ویژه به ارزش‌های لیبرال دموکراسی و لزوم اداره جهان بر اساس آن و ادامه جنگ تا تسلیم بی‌قید و شرط دشمن اشاره کرد. شایان توجه است که با بررسی فرهنگ راهبردی ایالات متحده و فدراسیون روسیه در خلال بحران اوکراین می‌توان به این نتیجه نائل آمد که با توجه به اهداف و منافع متفاوتی که هریک از کشورهای مورد اشاره در قالب فرهنگ راهبردی‌شان برای خود تعریف و طراحی کرده‌اند، در خلال بحران پدیدار شده شاهد آن هستیم که الگوی رفتاری هریک از طرفین به سمت الگوی تقابل حداکثری سوق یافته است.

References

- Abdullahkhani, A. (2007). *Strategic Culture*, Tehran: International Studies & Research Institute (In Persian).
- Abilov, S. (2019). "Why the Neutrality of Azerbaijan Is Important for the European Union", Accessed on: 8/31/2023, Available at: <https://www.insightturkey.com/commentaries/why-theneutrality-of-azerbaijan-is-important-for-the-european-union>.
- Adamsky, D. (2020). "Continuity in Russian Strategic Culture: A Case Study of Moscow's Syrian Campaign" [https://www.marshallcenter.org/sites/default/files/files/2020-09/security insights 48.pdf](https://www.marshallcenter.org/sites/default/files/files/2020-09/security%20insights%2048.pdf)
- Al-Rodhan, N. (2015). "Strategic Culture and Pragmatic National Interest", [https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/38259904/Strategic Culture and Pragmatic National Interest-libre.pdf?1437570836](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/38259904/Strategic%20Culture%20and%20Pragmatic%20National%20Interest-libre.pdf?1437570836)
- Berger, T. (1996). "Cultures of Antimilitarism: National Security in Germany and Japan", in Peter Katzenstein ed., *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, Translated by, Hadi Samati, Strategic Studies Publication, Pages 83-140
- Berls, R. (2021). "Strengthening Russia's Influence in International Affairs, Part II: Russia and Its Neighbors: A Sphere of Influence or a Declining Relationship?", Accessed on: 08/31/2023, Available at: <https://www.nti.org/analysis/articles/strengthening-russias-influence-in-international-affairs-part-ii-russia-and-its-neighbors-a-sphere-of-influence-or-a-declining-relationship/>
- Cassidy, R.M. (2003). "Russia in Afghanistan and Chechnya: Military Strategic Culture and the Paradoxes of Asymmetric Conflict", *Carlisle: Strategic Studies Institute*, Army War College Accessed on: 8/31/2023, Available at: <https://www.jstor.org/stable/b5652653-29a1-3a27-a070-3c4751372eae?seq=3>
- Dermoyan, H. (2022). "Russian Policy Changes in the Nagorno-Karabakh Conflict", Accessed on: 8/31/2023, Available at: <https://evnreport.com/magazine-issues/russian-policy-changesin-the-Nagorno-Karabakh-conflict/>
- Dunér, E. (2017). *Russia's Foreign Policy Concept: A Qualitative Analysis*, Lund University Faculty of Humanities and Theology EUHA20, Bachelor Thesis Tutor: Mattias Nowak, Available at: <https://www.lunduniversity.lu.se/lup/publication/8911126>
- Eitelhuber, N. (2009), "The Russian Bear: Russian Strategic Culture and What it Implies for the West", *Connections*, The Quarterly Journal, Vol. IX, No. 1, Winter, Pages 1-28
- Emamjomehzadeh, S. J. and Goodarzi, M. and Rahimi Chosli, G. (2021). "Comparative Analysis of the Competition Model of the United States and the Russian Federation in Central Eurasia (2000 – 2020)", *Journal of Central Eurasia Studies, Faculty of Law and Political Science*, Vol. 14, No.1, Spring & Summer 2021, Pages 1 – 25 [In Persian].
- Farrell, T. (2005). "World Culture and Military Power", *Security Studies*, Volume.14, Issue. 3, pp. 448–488, doi.10.1080/09636410500323187
- Flockhart, T. and Korosteleva, E.A. (2022). "War Ukraine: Putin and the Multi- Order World", *Contemporary Security Policy*, Volume 43, Issue 3, pages 466-481
- Fortuin, E. (2022). "Ukraine Commits Genocide on Russians: The Term "Genocide" in Russian Propaganda", *Russian Linguistics*, Vol.46, No.6, Pages 1-35, doi.org/10.1007/s11185-022-09258-5.

- Johnson Bagby, L. M. (1994). "The Use and Abuse of Thucydides in International Relations," *International Organization*, Vol. 48, No. 1, Winter, Pages 131-153
- Johnson, J. L., Kerry M. Kartchner and Jeffrey A. L. (Eds.), (2009). *Strategic Culture and Weapons of Mass Destruction, Culturally Based Insights into Comparative National Security Policymaking*, Palgrave Macmillan
- Jameh, A. (2020). "The Sources and Components of the USA Strategic Culture", *International Journal of Nation Research*, Volume 54, April. [In Persian]
- Johnston, A. I. (1996). "Cultural Realism and Strategy in Maoist China", in Peter J. Katzenstein (ed.) *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, Translated by, Hadi Samati, Strategic Studies Publication, Pages 352-432
- Götz, E. and Staun, J. (2022). "Why Russia Attacked Ukraine: Strategic Culture and Radicalized Narratives", *Contemporary Security Policy. Volume 43, Issue 3*
- Hill, F. (2022), "Russia's Assault on Ukraine and the International Order: Assessing and Bolstering the Western Response", Accessed on: 8/31/2023, Available at: <https://www.brookings.edu/testimonies/russias-assault-on-ukraine-and-the-international-order-assessing-and-bolstering-the-western-response/>
- Kaddorah, E. (2014). "Flashpoint Ukraine: The Pivot of Geography in Command of the West's Eastern Gateway", *Arab Center for Research and Policy Studies*, Accessed on: 8/29/2023, Available at: www.jstor.org/stable/resrep12661
- Karami, J. and Kramatinia, R. (2018). "Russia and the Question of West: Centuries of Borrowing and Confrontation", *Journal of Central Asia and the Caucasus Studies*, Vol. 24, No.103, Pages 131-160, Available at: http://www.ca.ipisjournals.ir/article_33857.html?lang=en. [In Persian]
- Kolae, E. and Hosyni, D. (2021). "Reflection of the Role of American Exceptionalism in the Failure of the Rest Policy between the US and Russia", *Journal Strategic Studies of Public Policy*, Vol. 11, No. 38, Pages 112-133. [In Persian]
- Lantis, J.S. (2009). "Strategic Culture: From Clausewitz to Constructivism". In: J. Johnson, J.A. Larsen, & K. Kartchner (eds.), *Strategic Culture and Weapons of Mass Destruction: Culturally Based Insights into Comparative National Security Policymaking*, Pages 33–52. New York: Palgrave Macmillan
- Longhurst, K. (2002). *Strategic Culture: The Key to Understanding German Security Policy*, Binghamton: Binghamton University Press
- Mahnken, T. G (2006). "United States Strategic Culture", Accessed on: 8/28/2023, Available at: <https://irp.fas.org/agency/dod/dtra/us.pdf>
- Mankoff, j. (2022). "Russia's War in Ukraine: Identity, History and Conflict", Center for Strategic International Studies, April 22, <https://www.csis.org/analysis/russias-war-ukraine-identity-history-and-conflict>
- Morozova, N. (2014). "Geopolitics Eurasianism and Russian Foreign Policy under Putin", *Geopolitics*, Vol. 14, No.4, doi.10.1080/14650040903141349
- Noori, A. (2011). "The Nature of Great Power Thinking in Russian Foreign Policy", *Journal of Central Asia and the Caucasus Studies*, Vol. 16, No. 71, Pages 133-162, Available at: http://ca.ipisjournals.ir/article_10556.html. [In Persian]
- Noori, A. (2019), "Containment and Deterrence in US-Russian Relations; Implications and Consequence for Iran", *World Politics*, Volume 8, Issue 2, Pages 247-290

- Noori, A. (2022). "Russia and Changing International Order; Approach and Practice", *World Politics*, Volume 11, Issue 4, Pages 7-36 [In Persian]
- Saivetz, C. R. (2012), "Medvedev's and Putin's Foreign Policies. Introduction", *Communist and Post- Communist Studies*, Vol. 45, No. 3/4, pp. 375-377, Available at: <https://www.jstor.org/stable/48610358>
- Salimi, H. and Rahmatipoor, L. (2014). "Comparative Study of U.S. and Chinese Strategic Culture", *Strategic Studies Quarterly*, Vol. 17, No. 65, Pages 197-236. [In Persian]
- Shapouri, M. (2021). "Russia's Strategic Culture and the Issue of Development", www.risstudies.org
- Snyder J. (1977). "The Soviet Strategic Culture Implications for Limited Nuclear Operations", Accessed on: 8/25/2023, Rand Corporation, Available at: <https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/reports/2005/R2154.pdf>
- Stent, A. (2019). *Putin's World: Russia against the West and with the Rest*, Twelve Books Publication.
- Tsygankov, A. (2019). "From Global Order to Global Transition Russia and the Future of International Relations", Available at: <https://www.researchgate.net/publication/332081788>
- Zahrani, M. and Shivand, S. (2017). "Study on the Impact of Strategic Culture on Foreign Policy of Russian Federation, *Central Asia and The Caucasus Studies*, Vol. 23, No. 97, Pages 103-137. [In Persian]
- Uz Zaman, R. (2009). "Strategic Culture: A "Cultural" Understanding of War", *Comparative Strategy*, Vol. 28, No.1, Pages 68-88 doi.10.1080/0959930802269783
- Weigley, R. F. (1973). *The American Way of War: A History of United States Military Strategy*, New York: Macmillan